

S:t Olofs kloster i Skänninge

Sedan i somras undersöker vi delar av S:t Olofs kloster i Skänninge. Klostret som legat i stadens östra utkant grundades år 1237 och tillhörde dominikanorden. De arkeologiska undersökningarna av klostrets norra och västra länga samt klosterkyrkan ger bilden av ett stort och påkostat kloster byggt i tegel

De arkeologiska undersökningarna av S:t Olof ger en ny och mer detaljerad bild av klostret. I litteraturen har S:t Olof ibland beskrivits som ett relativt fattigt kloster främst i jämförelse med S:ta Ingrid, Skännings dominikankloster för nunnor. Vår undersökning, i kombination med markradarundersökningen, ger dock en annan bild. De visar på ett stort, välbyggt och påkostat kloster. S:t Olof har med största sannolikhet också spelat en viktig religiös och ideologisk roll i den framväxande staden Skänninge. Här har bland annat personer som Petrus de Dacia, även kallad Sveriges förste författare, verkat som lektor på 1270-talet. Klostret har också stått värd för flera religiösa men även politiska möten som bevistats av både kung och biskop.

I cirka tre månader har den arkeologiska undersökningen av klostret pågått och har redan gett fantastiska resultat. Undersökningen visar att S:t Olof, liksom många andra kloster, har bestått av fyra längor som har omslutit en närmast fyrkantig klostergård. De delar som undersökts är delar av den norra och västra längan samt den västra delen av klosterkyrkan. Kraftiga grundmurar med bevarade tegelväggar visar hur längorna varit uppdelade i olika rum. Preliminärt tolkar vi att munkarnas matsal legat i den norra längan och att köket har legat i den västra längan.

I ett av rummen i den västra längan har vi undersökt en varmluftsugn, en avancerad uppvärmningsanläggning. Kulturlager med stora mängder fiskben i anslutning till varmluftsugnen visar att den troligen använts för både matlagning och uppvärmning av rummet. I den västra längan finns också en källare med upp till 2 meter höga murar bevarade. Källaren, som varit nästan 100 kvadratmeter stor, har ett kullerstensgolv och välvda tegelnischer.

Klosterkyrkan ligger i den södra delen av klosterkomplexet. Murarna visar att kyrkan varit cirka 17 meter bred och troligen över 40 meter lång. Den stora kyrkan är helt i enlighet med dominikanernas ideal. De byggde stora öppna salskyrkor som kunde rymma mycket folk. Kyrkan har liksom de andra längorna varit byggd av tegel, dominikanernas främsta byggnadsmaterial. En strävpelare på den södra kyrkmuren samt ett pelarfundament inuti kyrkan antyder att den varit treskeppig och välvd, möjligen med kryssvalv.

Enligt skriftliga källor begravdes rika borgare och högättade personer i kyrkan. En av anledningarna till att många köpte sig en gravplats i klosterkyrkan var att det i klostren, till skillnad mot vanliga kyrkor med en präst, fanns flera munkar som kunde läsa själamässa vid ens grav. Hittills har vi undersökt uppemot 40 gravar inne i kyrkan. De begravda är både män, kvinnor och barn. Den kanske mest uppseendeväckande graven är en familjegrav med en man, en kvinna och tre barn i olika åldrar.

S:t Olofs och S:ta Ingrids kloster i Skänninge liksom resten av Sveriges kloster lades ner av Gustav Vasa på 1540-talet. S:ta Ingrid, som ligger strax norr om Skenåan, går dock att besöka då klostret finns bevarat som ruin.

Hanna Menander

Bilden visar två rum i den västra längan. Den kvadratiske tegelkonstruktionen i det högra rummet är en varmluftsugn. Till vänster rensar Sofia och Cecilia fram det stenlagda golvet i den nästan 100 kvadratmeter stora källaren.